ANALOGIA ÎN TEXTUL PUBLICISTIC DE OPINIE

CLAUDIA ENE
Universitatea din Bucureşti

Obiectivele asumate de presă impun publicaţiilor exigenţe de informare, argumentare şi interpretare, care generează anumite caracteristici stilistice ale limbajului jurnalistic, manifestate în primul rând la nivelul structurării textului. Pentru a surprinde aceste caracteristici, este util să fie avute în vedere tipurile de secvenţe de text considerate importante (naraţie, descriere, dialog, argumentaţie), punând în evidenţă structura şi funcţionarea acestora în stilul publicistic.

O primă constatare ar fi aceea că naraţia şi descrierea sunt preferate în tipurile de text orientate de intenţia informativă, iar dialogul şi argumentarea au valenţe speciale în textele dominate de intenţia interpretativă. În articolele construite după tiparul ştirii sau al reportajului, evenimentele sunt relatate în structuri narative specifice stilului publicistic, cu dimensiuni reduse şi cu o organizare specială a elementelor naraţiei, descrierea însoţeşte de regulă relatarea sau – în funcţie de conţinutul ştirii – poate chiar să o substituie, iar dialogul se subordonează uneori naraţiei, înlocuind porţiuni ale relatării prin reprezentarea faptelor. În cazul textului de opinie, predomină secvenţele argumentative şi explicative, dar pot fi remarcate şi ample secvenţe de dialog fictiv (în care autorul polemizează cu un adversar, raportându-se în egală măsură la opiniile cititorului), precum şi naraţii, deseori cu rol de exemplificare, sau descrieri care servesc reprezentării adversarului, mai ales sub forma portretului colectiv.

Structurile argumentative apar sub forma unor raţionamente non-formale, în general ample, şi deseori sub forma analogiei, fiind de regulă subordonate necesităţilor specifice limbajului publicistic de a anticipa şi a orienta evenimentele sociale şi politice sau de a le interpreta şi a le explica; prin raţionamente se încearcă în general deducerea evoluţiei evenimentelor viitoare pe baza celor prezente, se propun acţiuni orientate într-o anumită direcţie sau se descriu şi se explică realităţi sociale ori politice. Îndeosebi relevante pentru profilul limbajului publicistic sunt structurile bazate pe analogie, dat fiind că acestea pun în evidenţă anumite preferinţe stilistice şi retorice ale acestui tip de limbaj. În analiza de faţă am avut în vedere texte jurnalistice de opinie din secolul al XIX-lea, publicate în presa vremii de George Bariţ, Mihai Eminescu şi I. L. Caragiale.

În linii mari, analogia este utilizată fie cu rol ilustrativ în sprijinul unei idei, fie cu rol explicativ sau euristic în cazul unei analize, iar valoarea argumentativă specială a acestei construcţii este determinată de faptul că, presupunând în forma sa tipică o alăturare a patru termeni şi a relaţiilor dintre ele, *A este pentru B ceea ce C este pentru D*, aceasta permite o

BDD-V851 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:08 UTC)

comparare extinsă, sistematică a două domenii apropiate în text şi transferul de proprietăţi dintr-o zonă într-alta a structurii[1].

În principiu, acest tip de argumentare prin asemănare permite stabilirea unei echivalenţe între fapte şi înţelegerea fenomenului mai puţin transparent, prin celălalt fenomen, considerat indiscutabil şi acceptat de cititor, iar preferinţa pentru această structură se justifică tocmai prin virtuţile ei explicative, concretizatoare, funcţia principală a analogiei fiind aceea de a-l face pe cititor să înţeleagă un anumit lucru şi, prin aceasta, să-l accepte:

> „**Maşinele** mânate de-o putere elementară, ba chiar acele puse în mişcare de puterea omenească numai, posed o **parte** foarte esenţială fără de care maşina ar lucra lipsită de orice regulă, ar deveni incalculabilă în privirea repejunii cu care se mişcă, şi-ar toci toate părţile şi peste puţin s-ar face netrebuincioasă. Deşi această parte nu pare esenţială la prima vedere, deşi ea nici produce putere, nici îndeplineşte o muncă, totuşi fără de dânsa maşina ar fi de o regretabilă imperfecţiune şi de puţin folos. Această parte a mecanismului se numeşte **regulator**. Ceasornicele ar merge fără de socoteală şi rost de n-ar avea pendula, maşina cu vapor ar plezni sau ar sta pe loc fără regulatorul centrifugal.
>
> Şi cu toate acestea am zis mai sus că la prima vedere acea parte a mecanismului întreg pare neînsemnată, neesenţială.
>
> Tot aşa priveşte Camera actuală facerea **bugetului**. Cestiuni cari par cu mult mai mari, precum reorganizarea judecătoriilor de pace, reorganizarea Ministeriului de esterne, balonul captiv ş.a. o preocupă atât de mult încât uită că ***mecanismul statului*** nu poate merge fără **regulatorul lui**, fără **buget**." (Eminescu, p. 184)

Analogia instaurează o *asemănare* între două *raporturi* (relaţia A–B [*buget – stat*], corespunzătoare temei, şi relaţia C–D [*regulator – maşină*], corespunzătoare forei), după formula ***A** este faţă de **B** ceea ce (aşa cum) **C** este faţă de **D**: **bugetul** este pentru **stat** ceea ce **regulatorul** este pentru **maşină***, iar elementele acestei structuri sunt în egală măsură termenii care o constituie şi raporturile stabilite între aceştia. Textul îmbină astfel două discursuri, cel al temei şi cel al forei, conceptual paralele, dar în fapt intersectate sau, în orice caz, privite împreună, cu scopul de a prezenta tema prin intermediul forei, având fie o funcţie ilustrativă propriu-zisă, fie una de argument. În analogia care exemplifică, cele două discursuri sunt independente, în sensul că fiecare dintre acestea poate exista separat, fără ca vreunul să piardă ceva din substanţa lui, iar în analogia cu funcţie de argument, discursul temei se îmbogăţeşte împrumutând anumite elemente din cel al forei, coerenţa lui devenind dependentă de existenţa discursului forei[2].

Analogia este importantă şi ca structură textuală, dat fiind că aceasta poate constitui dominanta retorică a secvenţei de text, subsumându-şi toate celelalte figuri realizate la niveluri inferioare, al frazei, propoziţiei sau cuvântului. Figurile asociate analogiei, subordonate sau derivate din aceasta sunt, în principiu, metafore, comparaţii, metonimii, paralelisme sintactice, antiteze sau reformulări. Figurile semantice, de exemplu, sunt direct condiţionate de termenii vehiculaţi de analogie şi, antrenând doi termeni ai acesteia, unul al temei şi unul al forei, devin posibile tocmai în acest context:

> „Introducând legile cele mai perfecte şi mai frumoase într-o ţară cu care nu se potrivesc, duci societatea de râpă, oricât de curat ţi-ar fi cugetul şi de bună inima. Şi de ce asta? Pentru că − întorcându-ne la cărarea noastră bătută − **orice nu-i icoană, ci viu**, e organic şi trebuie **să te**

[1] Pentru definiţia analogiei, v. Dorolle (1949); Perelman, Olbrechts-Tyteca (1958: 498–533); Coster (1978); Grize (1990: 96–104); Grize (1996: 110−112); Charconnet (2003: 1123).

[2] Pentru o analiză detaliată a analogiei în discurs, v. Charconnet (2003).

BDD-V851 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:08 UTC)

porţi cu el ca şi cu orice alt organism. Iar orice e organic se naşte, creşte **se poate îmbolnăvi, se însănătoşează, moare** chiar. Şi, precum sunt deosebite soiuri de constituţii, tot aşa lecuirea se face într-altfel, şi, pe când Stan se însănătoşează de o buruiană, Bran se îmbolnăveşte de dânsa şi mai rău.

[fora] Cum numim însă pe **aceia cari zic** c-au descoperit **o singură doftorie** pentru **toate boalele** din lume, **un leac fără greş**, care, de eşti nebun, te face cu minte, de-ai asurzit, te face s-auzi, în sfârşit, orice-ai avea, pecingine, chelie, ciupituri de vărsat, degerătură, perdea la ochi, durere de măsele, tot c-o alifie te unge şi tot c-un praf te îndoapă?

Pe un asemenea doftor l-am numi **şarlatan**.

[tema] Ce să zicem acum de ***doftorii poporului românesc***, care la **toate neajunsurile** noastre tot **c-*un praf* ne îndoapă**, care cine ştie de ce o fi bun?

[a] Da'-i şoseaua rea, încât ţi se frânge caru-n drum? **[b]** Libertate, egalitate şi fraternitate şi toate vor merge bine. **[a]** Dar se îmulţesc datoriile publice? **[b]** Libertate, egalitate şi fraternitate dă oamenilor, şi s-or plăti. **[a]** Da'-i şcoala rea, da' nu ştiu profesorii carte, da' ţăranul sărăceşte, dar breslele dau înapoi, dar nu se face grâu, da'-i boală de vite?... **[b]** Libertate, egalitate şi fraternitate, şi toate or merge bine ca prin minune.

Am arătat, într-un rând, că ***aceste prafuri*** şi ***alifii*** ale liberalilor le-am luat de ni-i acru sufletul de ele şi tot rău.

Or fi bune ele ***buruienele acestea*** pentru ceva, dar se vede că nu pentru ceea ce ne lipseşte tocmai nouă.

Să vedem acuma cum au ajuns liberalii la ***reţeta*** lor, bună pentru toate ***boalele*** şi pentru nici una." (Eminescu, p. 23)

În acest caz, metafora *doftorii poporului românesc* îmbină un termen al temei (*popor*) şi unul al forei (*doftor*), constituind nucleul pe care se grefează alte substantive cu sensuri metaforice: *prafuri*, *alifii*, *buruieni*, *reţetă*, *boale*. Primele patru reprezintă seria metaforizanţilor pentru enunţurile notate în text cu **[b]**, iar ultimul echivalează metaforic enunţurile notate în text cu **[a]**, care detaliază substantivul *neajunsuri*. De fapt, întreaga secvenţă este structurată de analogie, elementele acesteia polarizând configuraţia sintactică şi semantică a textului.

Analogia se poate reduce la o simplă judecată prin asemănare[1] (fără exploatarea forei), având în acest caz o funcţie preponderent ilustrativă, aşa cum se vede din exemplul următor, care apare ca o structură cu dublu comparant, dat fiind că în text există o singură temă şi două fore:

[fora] „Precum nu se poate vorbi de **[fora 1] monoteişti** fără **Dumnezeu**, de **[fora 2] şcoli** fără **dascăli** şi fără **elevi [tema]** tot aşa nu poate fi vorba de **boieri** fără **instituţia militară aristocratică a boeriei**. Cu raţiunea ei de-a fi a trebuit să dispară şi instituţia şi cu totul alţii sunt termenii opuşi astăzi". (Eminescu, p. 54)

Analogia propriu-zisă detaliază, însă, elementele celor două sfere semantice ale textului, privite împreună, sau dezvoltă în text doar discursul temei, ori doar pe cel al forei.

În situaţia în care esenţa discursului se desfăşoară în foră, aceasta are totuşi o structură puternic influenţată de discursul temei:

[fora] „**Maşinele** mânate de-o putere elementară, ba chiar acele puse în mişcare de puterea omenească numai, posed o **parte** foarte esenţială fără de care maşina ar lucra lipsită de orice regulă, ar deveni incalculabilă în privirea repejunii cu care se mişcă, şi-ar toci toate părţile şi peste puţin s-ar face netrebuincioasă. Deşi această parte nu pare esenţială la prima vedere,

[1] Pentru tipologia analogiilor, v. Charconnet (2003: 87−101).

BDD-V851 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:08 UTC)

deşi ea nici produce putere, nici îndeplineşte o muncă, totuşi fără de dânsa maşina ar fi de o regretabilă imperfecţiune şi de puţin folos. Această parte a mecanismului se numeşte **regulator**. Ceasornicele ar merge fără de socoteală şi rost de n-ar avea pendula, maşina cu vapor ar plezni sau ar sta pe loc fără regulatorul centrifugal.

Şi cu toate acestea am zis mai sus că la prima vedere acea parte a mecanismului întreg pare neînsemnată, neesenţială.

[tema] Tot aşa priveşte Camera actuală facerea **bugetului**. Cestiuni cari par cu mult mai mari, precum reorganizarea judecătoriilor de pace, reorganizarea Ministeriului de esterne, balonul captiv ş.a. o preocupă atât de mult încât uită că ***mecanismul statului*** nu poate merge fără **regulatorul lui**, fără **buget**." (Eminescu, p. 184)

În acest caz, fora are o configuraţie mai amplă decât tema, dar este organizată în funcţie de aceasta; sunt selectate doar acele elemente relevante pentru constituirea temei, evidenţiind şi explicitând termenul în baza căruia se face apropierea: *„Deşi această parte nu pare esenţială la prima vedere, deşi ea nici produce putere, nici îndeplineşte o muncă, totuşi fără de dânsa maşina ar fi de o regretabilă imperfecţiune şi de puţin folos. Această parte a mecanismului se numeşte **regulator**. Ceasornicele ar merge fără de socoteală şi rost de n-ar avea pendula, maşina cu vapor ar plezni sau ar sta pe loc fără regulatorul centrifugal"*. Funcţia acestei analogii este în general ilustrativă sau explicativă, punând în evidenţă mai ales asemănările.

Analogia construită în jurul desfăşurării temei are în centru discursul principal, dar face apel la foră, care se desfăşoară în paralel, implicit sau explicit, furnizând şi eventuale denumiri metaforice. Cu alte cuvinte, se vorbeşte despre temă în termenii forei, marcându-se din când în când şi relaţia dintre cele două discursuri alăturate în text (*întocmai ca*, de exemplu):

„Învăţatul nostru Hasdeu are o poemă dramatică: *Răzvan-Vodă*; e vorba de **acel ţigan deştept, Răzvan, care se urcă până la scaunul Domniei, încurajat şi împins înainte** – susţine autorul – **de un înger păzitor** întrupat în **frumoasa Vidra, de înaltă spiţă boierească**.

Nici vorbă că în soarta lui **Gună** a fost şi este amestecată o **Muză misterioasă**. **[diferenţe]** Indiferent dacă muza e, sau nu, de înaltă spiţă, şi fără să facem vro asemănare cu Răzvan, în ceea ce priveşte *neamul*, este totuşi în necontenita **urcare** a lui Gună **amestecul unei mâini nevăzute**, şi, în necurmata lui aspirare d-**a se urca** tot mai sus, e **un bold** care nu-l lasă în pace să stea locului, ci-l **împunge** fără încetare.

Se vorbeşte că **îngerul acesta păzitor**, sub deosebite forme omeneşti, ***un fel de* Muză inspirătoare** cu prefăcute glasuri, a stat totdauna la capul lui Gună, regulându-i soarta zi cu zi. „Gună, am să fac din tine un om mare!" i-a şoptit fermecătoarea, chiar din ziua când Gună putea pricepe ale lumei, şi fermecătoarea s-a ţinut de vorbă, ***întocmai ca* Vidra lui Răzvan**. **Muza** aceasta ciudată şi-a pus toată dragostea pe Gună şi-a urmărit c-o pricepere şi cu un succes ce nu se mai văd pe pământ, **planul d-a ridica pe Gună d-asupra tuturor în ţara lui**. Aşa văzurăm cu toţii pe Gună avocat renumit, intrat în lumea mare, mai în urmă bogat, ca foarte puţini alţii, − renumit într-o vreme când mai nimeni nu era vestit – bogat prin muncă, dar şi ajutat de multe noroace. **Muza** lui nevăzută se ţinuse de vorbă, împlinise de minune o parte din plan; Gună poate că nu mai dorea nimic; rămânea însă **ambiţia Muzei**, să-şi lustruiască pe **Răzvan al său**, să-i dea ceva mai bun decât aurul din ladă: pusese gând să-l facă om politic, ba încă şef de partid!

„Încă un pas!" striga Vidra intuziasmată, către **Răzvan ţiganul**, uimit şi nedomirit de marele său noroc.

„Încă un pas!" era Domnia, nici mai mult nici mai puţin. **„Gună, a sosit vremea!" şopteşte Muza** şi, fără să-l mai întrebe, s-aşază pe muncă. Şi sunt ani la mijloc de când munceşte fără şovăire, când sub forma unei vedenii scumpe, îngrijindu-l să nu-i lipsească

BDD-V851 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:08 UTC)

cravata albă şi basmaua de mătase la gât, când sub formele mai pământeşti ale lui Pache şi Economu care-i arată ce să zică şi ce să facă la orice ocaziune.

Dar, ***după cum* Răzvan s-a înecat tocmai la mal**, − ca orice ţigan, − ***după cum* păşirea pe treapta tronului i-a dus pe dată, şi peirea**, ***tot astfel* Gună**, ca orice ajuns prin mijloace nepricepute de bieţii muritori, e gata **să dispară cu desăvârşire** pentru c-a început să fie om politic. ***„Încă un pas!" al Vidrei acestui nou Răzvan*** **a fost îndemnul spre politică**. **Şi ce atâta nas pe Răzvan, − şi-or fi zis boierii după vremi! – iar Vidra a plătit cu chinuri amare sumeţia şi ambiţiunea sa. Şi tot ce s-amestecă Gună în politică, au zis desigur fruntaşii de azi, şi *Vidra cea nouă*, sub chipul lui Pache, va plăti cu chinuri grozave ambiţia ei oarbă**.

Ce-i trebuia, în adevăr, lui Gună politică? (...)

De ce nu s-a mulţumit el cu toate astea, de ce nu s-a legănat numai cu preziceri şi a voit să le prefacă în realităţi? De ce? Pentru că trebuia să sfârşească la mal ***întocmai ca...*** **Răzvan**. Şi în adevăr că **Gună a sfârşit-o** mai rău: înainte d-a ajunge la **mal e înecat** gata. Atât numai **[diferenţe]** că ***Vidra lui***, mai practică decât **a lui Răzvan**, l-afundă şi ea împreună cu ceilalţi în valurile ce vor înghiţi curând pe acest nesocotit". (Caragiale, p. 171−172)

În acest caz, întregul articol este construit ca o analogie în care tema şi fora se întrepătrund pe tot parcursul textului. Discursul principal are în centru un personaj al vremii, a cărui evoluţie politică este prezentată şi evaluată prin analogie cu cea a eroului principal din piesa lui Hasdeu, *Răzvan şi Vidra*, dar textul nu expune separat discursul temei şi pe cel al forei (considerată ca fiind oricum cunoscută), ci foloseşte elemente din zona forei pentru a construi sau pentru a explicita discursul temei. Cele două planuri sunt fie aşezate în paralel, marcând asemănările şi uneori deosebirile:

(1) „Învăţatul nostru Hasdeu are o poemă dramatică: *Răzvan-Vodă*; e vorba de **acel ţigan deştept, Răzvan, care se urcă până la scaunul Domniei, încurajat şi împins înainte** – susţine autorul – **de un înger păzitor** întrupat în **frumoasa Vidra, de înaltă spiţă boierească**.

Nici vorbă că în soarta lui **Gună** a fost şi este amestecată o **Muză misterioasă**. **[diferenţe]** Indiferent dacă muza e, sau nu, de înaltă spiţă, şi fără să facem vro asemănare cu Răzvan, în ceea ce priveşte *neamul*, este totuşi în necontenita **urcare** a lui Gună **amestecul unei mâini nevăzute**, şi, în necurmata lui aspirare d-**a se urca** tot mai sus, e **un bold** care nu-l lasă în pace să stea locului, ci-l **împunge** fără încetare".

(2) «**„Încă un pas!" striga Vidra** intuziasmată, către **Răzvan ţiganul**, uimit şi nedomirit de marele său noroc.

„Încă un pas!" era Domnia, nici mai mult nici mai puţin. **„Gună, a sosit vremea!" şopteşte Muza** şi, fără să-l mai întrebe, s-aşază pe muncă. Şi sunt ani la mijloc de când munceşte fără şovăire, când sub forma unei vedenii scumpe, îngrijindu-l să nu-i lipsească cravata albă şi basmaua de mătase la gât, când sub formele mai pământeşti ale lui Pache şi Economu care-i arată ce să zică şi ce să facă la orice ocaziune».

(3) „**Şi ce atâta nas pe Răzvan, − şi-or fi zis boierii după vremi! – iar Vidra a plătit cu chinuri amare sumeţia şi ambiţiunea sa. Şi tot ce s-amestecă Gună în politică, au zis desigur fruntaşii de azi, şi *Vidra cea nouă*, sub chipul lui Pache, va plăti cu chinuri grozave ambiţia ei oarbă**".

fie sunt subtil întrepătrunse prin intermediul metaforelor şi comparaţiilor:

(1) „Se vorbeşte că **îngerul acesta păzitor**, sub deosebite forme omeneşti, **[comparaţie] *un fel de* Muză inspirătoare** cu prefăcute glasuri, a stat totdauna la capul lui Gună, regulându-i soarta zi cu zi. „Gună, am să fac din tine un om mare!" i-a şoptit fermecătoarea, chiar din ziua când Gună putea pricepe ale lumei, şi fermecătoarea s-a ţinut de vorbă, **[comparaţie] *întocmai ca* Vidra lui Răzvan**. **Muza** aceasta ciudată şi-a pus toată dragostea pe Gună şi-a urmărit c-o

BDD-V851 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:08 UTC)

pricepere şi cu un succes ce nu se mai văd pe pământ, **planul d-a ridica pe Gună d-asupra tuturor în ţara lui**. Aşa văzurăm cu toţii pe Gună avocat renumit, intrat în lumea mare, mai în urmă bogat, ca foarte puţini alţii, - renumit într-o vreme când mai nimeni nu era vestit – bogat prin muncă, dar şi ajutat de multe noroace. **Muza** lui nevăzută se ţinuse de vorbă, împlinise de minune o parte din plan; Gună poate că nu mai dorea nimic; rămânea însă **ambiţia Muzei**, să-şi lustruiască pe **[metaforă]** ***Răzvan al său***, să-i dea ceva mai bun decât aurul din ladă: pusese gând să-l facă om politic, ba încă şef de partid!"

(2) „Dar, **[comparaţie]** ***după cum* Răzvan s-a înecat tocmai la mal**, − ca orice ţigan, − ***după cum* păşirea pe treapta tronului i-a dus pe dată, şi peirea**, ***tot astfel* Gună**, ca orice ajuns prin mijloace nepricepute de bieţii muritori, e gata **să dispară cu desăvârşire** pentru c-a început să fie om politic. **[metaforă]** ***„Încă un pas!" al Vidrei acestui nou Răzvan*** **a fost îndemnul spre politică**. **Şi ce atâta nas pe Răzvan, − şi-or fi zis boierii după vremi! – iar Vidra a plătit cu chinuri amare sumeţia şi ambiţiunea sa. Şi tot ce s-amestecă Gună în politică, au zis desigur fruntaşii de azi, şi [metaforă]** ***Vidra cea nouă*****, sub chipul lui Pache, va plăti cu chinuri grozave ambiţia ei oarbă**".

Funcţia acestei analogii este în general euristică şi denominativă, prin intermediul ei descoperindu-se elemente ale temei (şi denumiri pentru acestea) care ar fi mai puţin evidente fără apropierea celor două planuri.

Configuraţiile în care sunt dezvoltate atât tema, cât şi fora pot apărea fie sub forma analogiei prin asimilare, fie sub cea a analogiei unificatoare. În primul caz, noţiunile propuse ca analoge sunt văzute ca fiind identice, deseori cu scopuri argumentative şi cu intenţia de a atribui temei proprietăţi care nu aparţin decât forei. De aceea, funcţia acestei structuri este în general polemică:

[fora] „**Astronomia corpurilor cereşti** n-ar fi o **ştiinţă** atât de sigură dacă fundamentul ei n-ar fi descoperirea unei **legi nestrămutate: a gravitaţiunii**. Având însă **cheia întregei ordini cereşti**, **cuvântul scurt** care explică toată minunea, observi că întreaga complicaţiune nu e decât aparentă, iar în fond lucrurile se mişcă după o orânduială fatală.

[tema] Dacă cineva ar încerca să-ntemeieze **ştiinţa** unei ***astronomii a stelelor politice*** ar trebui să găsească asemenea **cuvântul tainic**. Căci într-adevăr există ceva tăinuit care **dă consistenţă *stelelor căzute în Dealul Mitropoliei***, care **le ţine la un loc**, pe când cuvinte de ordine superioară constituţională ar fi trebuit s-o facă să se risipească de mult, ca scânteile de zgură când faurul bate cu ciocanul în nicovală." (Eminescu, p. 150−151)

În acest exemplu, analogia detaliază atât discursul temei, cât şi pe cel al forei, construite astfel încât, în ciuda distanţei dintre cele două sfere semantice, a astronomiei şi a scenei politice, să se inducă ideea echivalenţei celor două planuri ale textului.

În cazul analogiei unificatoare, tema şi fora sunt pezentate ca fiind guvernate de principii mai generale, cărora le sunt amândouă subsumate. În această situaţie, funcţia structurii este de regulă euristică, restructurantă.

„De câte ori un creştin s-apucă la noi să scrie **un rând** ca să lumineze neamul − presa este lumina, după cum zic d-nia lor − de atâtea ori pune mâna-n raft şi scoate la iveală o carte nemţească sau una franţuzească şi răsfoieşte până ce găseşte ce-i trebuie. **[fora]** Precum **ni** s-aduc **toate** d-a gata **din străinătate** şi n-avem alt chin decât **să băgăm mânile** în mânicele **paltonului venit de la Viena şi piciorul** în **cizma pariziană**, fără a ne preocupa mai departe din câte elemente economice se compun lucrurile, **[tema]** tot astfel facem şi cu **cunoştinţele**; le luăm frumos din **cărţi străine**, le **aşternem pe hârtie** în **limbă păsărească** şi facem ca **negustorul** care nu-şi dă nici el seama de unde-i vine **marfa**, numai să se treacă. Chiar învăţaţii noştri, când vor să polemizeze, polemizează cu citate. Cutare **minune a străinătăţii**, d. X sau

BDD-V851 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:08 UTC)

> Y, a vorbit cutare lucru, deci trebuie să fie neapărat adevărat şi să se potrivească, pentru că au ieşit dintr-o minunată morişcă de creier". (Eminescu, p. 27−28)

În acest exemplu, analogia detaliază atât discursul temei, cât şi pe cel al forei, construite astfel încât cele două planuri ale textului să poată fi interpretate ca situaţii particulare (*imitaţia vestimentară* şi cea *discursivă*) ale unui principiu mai general, care le guvernează (*imitarea a ceea ce este străin şi, prin urmare, considerat mai bun*).

În textele de opinie din secolul al XIX-lea, analogia are deseori un caracter accentuat retoric, evident atât la nivelul formei, cât şi la cel al sferelor semantice. Configuraţiile sunt de obicei ample, cu fora antepusă şi cu distanţă semantică notabilă între cele două planuri ale textului. Fora conferă adesea discursului şi un caracter savant sau livresc, fiind preluată în general din sfera tehnicii, a astronomiei, a istoriei sau a literaturii etc.

Este de notat şi faptul că, spre deosebire de limbajul ştiinţific sau de cel filozofic, unde analogiile sunt, în principiu, recurente, acestea funcţionând ca un model euristic sau explicativ preluat şi de alţi autori, în limbajul publicistic asemănările instaurate de analogie nu sunt de regulă stereotipe, nu se repetă, utilă pentru elocvenţa argumentării fiind mai ales noutatea apropierii dintre temă şi foră.

SURSE

Caragiale, I.L. Caragiale, *Restituiri. Articole, „Bucureştiuri", „diverse", „mofturi", note, însemnări, texte literare şi traduceri din ziarele: Alegătorul liber; Unirea democrată; Voinţa naţională; Constituţionalul; Era nouă; Gazeta poporului* – identificate, transcrise şi comentate de Marin Bucur, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1986.

Eminescu, M. Eminescu, *Opere*, X, *Publicistică, 1 noiembrie 1877 – 15 februarie 1880, „Timpul"*, cu 16 reproduceri după publicaţii şi manuscrise, Bucureşti, Editura Academiei, 1989.

BIBLIOGRAFIE

Charconnet, Jean, 2003, *Analogie et logique naturelle. Une étude des traces linguistiques du raisonnement analogique à travers différents discours*, Peter Lang, Berne.

Coster, Michel de, 1978, *L'analogie en sciences humaines*, Paris, PUF.

Dorolle, Maurice, 1949, *Le raisonnement par analogie*, Paris, PUF.

Grize, Jean-Blaise, 1990, *Logique et langage*, Paris, Ophrys.

Grize, Jean-Blaise, 1996, *Logique naturelle et communications*, Paris, PUF.

Perelman, Chaïm, L. Olbrechts-Tyteca, 1958, *La Nouvelle Rhétorique. Traité de l'argumentation*, Paris, PUF.

Analogy in the (Journalistic) Opinion Text

Concentrating on a text linguistics perspective, this paper means to illustrate the different forms of the analogy in the opinion text. It rests on an analysis of the articles published in the 19th century journals by George Bariţ, Mihai Eminescu and I.L. Caragiale.

BDD-V851 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:08 UTC)